

Checklist (vernieuwd) huwelijksvermogensrecht.

1. Inleiding.

Op 1 september 2002 is de Wet regels verrekenbedingen, waarin de jurisprudentie van de Hoge Raad vanaf 1995 tot en met 2001 is gecodificeerd in het bijzonder in art. 1:141 BW, in werking getreden en op 1 januari 2012 de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen. De jurisprudentie blijft ook aandacht vragen.

2. Verdeling bij helfte.

Ingevolge art. 1:100 BW hebben de echtgenoten een gelijk aandeel in de ontbonden huwelijksgoederengemeenschap, zodat de ontbonden gemeenschap bij helfte dient te worden verdeeld. Een afwijking van deze regel is echter niet geheel uitgesloten; zij kan evenwel niet dan in zeer uitzonderlijke gevallen worden aangenomen.

3. Vergoedingsrechten.

Uitgangspunt bij de vergoedingsrechten is de leer van de economische deelgerechtigdheid. Indien een echtgenoot ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot een goed dat tot zijn eigen vermogen zal behoren, verkrijgt of indien ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot een schuld ter zake van een tot zijn eigen vermogen behorend goed wordt voldaan of afgelost, ontstaat voor de eerstgenoemde echtgenoot een plicht tot vergoeding. De vergoeding beloopt een gedeelte van de waarde van het goed op het tijdstip waarop de vergoeding wordt voldaan.

4. Vervroeging tijdstip van ontbinding van huwelijksgemeenschap.

Als tijdstip waarop de samenstelling en de omvang van het te verrekenen vermogen worden bepaald geldt in geval van beëindiging van het huwelijk door echtscheiding het tijdstip van indiening van het verzoek tot echtscheiding; in geval van beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden: het tijdstip waarop de overeenkomst tot beëindiging wordt gesloten; in geval van ontbinding van het geregistreerd partnerschap op verzoek het tijdstip van indiening van het verzoek.

5. Afschaffing van de rechterlijke goedkeuring van huwelijkse voorwaarden staande huwelijk.

De zogenaamde Douzy-clausule is gecodificeerd. Rechterlijke goedkeuring is niet langer vereist, wel een notariële akte. Ieder der echtgenoten blijft voor het geheel aansprakelijk voor de gemeenschapsschulden waarvoor hij voordien aansprakelijk was. Voor andere gemeenschapsschulden is hij hoofdelijk met de andere echtgenoot verbonden, met dien verstande evenwel dat daarvoor slechts kan worden uitgewonnen hetgeen hij uit hoofde van verdeling van de gemeenschap heeft verkregen.

6. Verrekenbeding. Artikel 1:132 e.v. BW

Een verrekenbeding kan in beginsel betrekking hebben op verrekening van inkomsten of van vermogen. De verplichting tot verrekening heeft uitsluitend betrekking op inkomsten die, of op vermogen dat, de echtgenoten tijdens het bestaan van deze verplichting hebben verkregen.

De verplichting tot verrekening heeft geen betrekking op vermogen dat krachtens erfopvolging (bij versterf), making of gift wordt verkregen en ook niet op de vruchten daaruit of de voor dat vermogen of voor die vruchten in de plaats getreden goederen.

7. Afrekening alsof algehele gemeenschap van goederen gold.

Het staat de partijen vrij om al dan niet in de vorm van een echtscheidingsconvenant nader overeen te komen dat bij een ontbinding van het huwelijk zal worden afgerekend alsof tussen hen een algehele gemeenschap bestond

8. Beleggingsleer, overgespaard inkomen.

Volgens de toepasselijke wettelijke regeling en vaste rechtspraak strekt een verrekenbeding als voorkomend in de huwelijkse voorwaarden van partijen naar zijn aard ertoe dat periodiek wordt verrekend hetgeen van de inkomsten van partijen wordt bespaard, waarna ieder der echtgenoten vervolgens in staat is zijn aandeel in de besparingen, door belegging, te besteden aan vorming en vermeerdering van het eigen vermogen. Laten partijen, tijdens het huwelijk deling van de overgespaarde inkomsten achterwege, dan moet daaraan naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid, mede in verband met de aard van het verrekenbeding, het gevolg worden verbonden dat partijen bij het einde van het huwelijk alsnog tot verrekening overgaan en dat in deze verrekening ook wordt betrokken de vermogensvermeerdering die is ontstaan door belegging van hetgeen uit de inkomsten is bespaard maar ongedeeld is gebleven.

9. Verrekening winst ondanks huwelijkse voorwaarden. Artikel 1:141.

Van belang is het bepaalde in artikel 1:141 lid 4 BW, dat bij de inwerkingtreding op 1 september 2002 onmiddellijke werking heeft gekregen, waarin staat:

Indien een echtgenoot in overwegende mate bij machte is te bepalen dat de winsten van een niet op zijn eigen naam uitgeoefende onderneming hem rechtstreeks of middellijk ten goede komen, en een verrekenbeding is overeengekomen dat ook ondernemingswinsten omvat, worden de niet uitgekeerde winsten uit zodanige onderneming, voor zover in het maatschappelijk verkeer als redelijk beschouwd, eveneens in aanmerking genomen bij de vaststelling van de verrekenplicht van die echtgenoot.

Soms rijst de vraag of het tussen partijen overeengekomen verrekenbeding impliciet of expliciet ook ziet op niet uitgekeerde winst van de onderneming. Deze vraag worden beantwoord op grond van de tekst en inhoud van de huwelijkse voorwaarden, en aan de hand van hetgeen partijen ten tijde van het overeenkomen van de huwelijkse voorwaarden over en weer hebben verklaard en uit elkaars verklaringen en gedragingen overeenkomstig de zin die zij daaraan in de gegeven omstandigheden redelijkerwijs mochten toekennen, hebben afgeleid en van wat zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten. In dit verband zijn aldus van belang de bewoordingen van de huwelijkse voorwaarden op dit punt, de omstandigheden waaronder deze zijn gemaakt en de wederzijds kenbare bedoelingen van partijen.

10. Koude uitsluiting onaanvaardbaar.

De tussen partijen geldende huwelijkse voorwaarden zijn het uitgangspunt bij de financiële afwikkeling van de gevolgen van het ontbonden huwelijk van partijen. Naar vaste rechtspraak

heeft echter te gelden dat een krachtens een overeenkomst van huwelijkse voorwaarden tussen partijen geldende regel niet toepasselijk is voor zover dit in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is, waarbij zeer wel belang kan worden gehecht aan onderling overeenstemmend gedrag tijdens het huwelijk, ook als dat gedrag afweek van de huwelijkse voorwaarden.

In het betreffende geval hadden partijen gedurende hun vijftig jaar durende huwelijk op bestendige wijze geleefd als ware zij in gemeenschap van goederen gehuwd en aldus volledig hebben afgeweken van de inhoud en strekking van de tussen hen geldende huwelijkse voorwaarden. Het gevolg is dat de huwelijkse voorwaarden moeten worden afgewikkeld als ware partijen in algehele gemeenschap van goederen gehuwd.

(20 mei 2013)